

Persepsi Staf Bank Terhadap Penglibatan Orang Bukan Islam Dalam Sistem Pajak Gadai Islam (Ar-Rahnu)

Hussin Bin Salamon & Niswah Bini Abdul Aziz

Fakulti Pendidikan

Universiti Teknologi Malaysia

Abstrak : Kajian ini adalah bertujuan untuk mengenalpasti persepsi staf bank terhadap penglibatan orang bukan Islam dalam sistem pajak gadai Islam (ar-Rahnu). Seramai 20 responden telah dipilih secara persampelan seluruh populasi yang terdiri daripada staf Bank Rakyat Taman Universiti, Skudai, Johor. Set soal selidik mengandungi 44 item berkaitan dengan latar belakang responden serta tiga persoalan kajian iaitu untuk mengkaji faktor penglibatan orang bukan Islam dalam skim ar-Rahnu, mengenalpasti faktor penghalang masyarakat bukan Islam menyertai skim ar-Rahnu dan untuk mengenalpasti langkahlangkah untuk mengembangkan skim ar-Rahnu kepada masyarakat bukan Islam. Hasil dapatan dianalisis secara deskriptif untuk mengetahui nilai kekerapan, peratusan dan min dengan menggunakan perisian “*Statistical Package For The Social Sciences*” (SPSS) versi 14.0. Nilai kebolehpercayaan yang diperoleh adalah $\alpha = 0.888$. Secara keseluruhan staf memberikan persepsi yang positif terhadap setiap persoalan di atas dengan nilai min tinggi bagi persoalan pertama iaitu 4.22, diikuti dengan 3.85 bagi persoalan kedua dan 4.14 bagi persoalan kajian ketiga. Kajian mencadangkan agar skop kajian diperluas kepada masyarakat bukan Islam yang melanggan skim ar-Rahnu.

Katakunci : staf bank, bukan Islam, Pajak Gadai Islam (Ar-Rahnu)

Pengenalan

Ekonomi adalah satu bidang ilmu sains sosial yang mengkaji tentang individu dan masyarakat dalam membuat pilihan yang cekap bagi menggunakan sumber ekonomi yang terhad seperti tanah, buruh, modal dan usahawan dengan kehendak manusia yang tidak terhad.

Di Malaysia, sistem ekonominya terbahagi kepada dua iaitu sistem ekonomi kapitalis dan sistem ekonomi Islam. Sistem ekonomi Islam mula diperkenalkan secara menyeluruh pada tahun 1983 dengan penubuhan Bank Islam Malaysia Berhad (BIMB). Kini sistem ekonomi yang berteraskan Islam ini mula mendapat perhatian masyarakat, pelbagai produk kewangan telah diperkenalkan antaranya ialah takaful, al-Wadiah, Mudharabah dan ar-Rahnu.

Kewujudan skim ini dijangka dapat membantu ramai masyarakat Malaysia yang memerlukan wang tunai segera. Skim ini bukan sahaja dapat membantu golongan yang berpendapatan rendah tetapi juga golongan masyarakat yang lain yang memerlukan pinjaman mikro kredit yang cepat tanpa ada unsur riba’ serta menguntungkan kedua-dua belah pihak sama ada penggadaai atau penerima gadaian.

Penyataan Masalah

Penglibatan orang bukan Islam dalam skim ar-Rahnu merupakan satu petanda bahawa Islam itu mudah dan boleh diterima dalam semua keadaan. Kehadirannya bukan untuk membebaskan umat tetapi untuk memberikan kemudahan kepada mereka. Oleh sebab ar-Rahnu mendapat penerimaan yang baik di kalangan orang bukan Islam jadi penyelidik tertarik untuk mengkaji apakah faktor yang menyebabkan orang bukan Islam tertarik dengan skim ini dan apakah pula faktor yang menghalang skim ar-Rahnu tidak dipilih oleh orang bukan Islam serta

langkah yang bagaimanakah yang harus diambil untuk memperkembangkan lagi skim ar- Rahnu di kalangan masyarakat bukan Islam.

Objektif Kajian

Di antara objektif kajian ini adalah untuk:

1. Mengkaji faktor yang mendorong penglibatan masyarakat bukan Islam dalam skim ar-Rahnu.
2. Mengenal pasti faktor-faktor penghalang masyarakat bukan Islam menyertai skim ar-Rahnu.
3. Mengenal pasti langkah-langkah untuk memperkembangkan skim ar-Rahnu kepada masyarakat bukan Islam.

Kepentingan Kajian

Hasil daripada dapatan kajian diharap dapat memberi penambahan maklumat atau ilmu pengetahuan kepada masyarakat umum mengenai konsep ar-Rahnu supaya orang ramai faham tentang konsepnya serta dapat mengambil kelebihan yang terdapat padanya.

Selain sumbangan kepada penambahan ilmu pengetahuan, dapatan ini juga diharap dapat memberi sumbangan kepada pihak pengurusan ar-Rahnu untuk membuat kajian selanjutnya bagi mengkaji sejauh manakah penerimaan orang ramai terhadap produk kewangan Islam. Demikian juga, dapatan kajian ini diharap dapat dijadikan pencetus supaya ia dapat digunakan bagi membuat perancangan untuk masa hadapan bagi membangunkan lagi sistem kewangan Islam.

Justeru, penyelidik juga berharap hasil kajian ini dapat dijadikan sebagai satu landasan untuk pihak-pihak tertentu seperti pihak Bank Rakyat, pihak kerajaan dan orang ramai untuk mencari satu strategi baru yang boleh menarik orang bukan Islam untuk melanggan skim ar-Rahnu sekaligus dapat memperkenalkan keindahan Islam itu sendiri.

Di samping itu, hasil kajian ini boleh diguna pakai oleh pihak pengurusan Bank Rakyat dan badan-badan berwajib yang lain untuk dijadikan sebagai rujukan bagi meningkatkan lagi perkhidmatan skim ar-Rahnu yang telah disediakan. Dapatan ini juga dipercayai berguna dan dapat memberikan maklumat kepada pihak kerajaan untuk mengetengahkan lagi aktiviti yang berkaitan dengan sistem kewangan Islam. Secara keseluruhannya dapatan hasil kajian ini mampu memberi maklumat baru dan dapat diguna pakai oleh pihak tertentu untuk memakmurkan bumi Allah.

Reka Bentuk Kajian

Kajian yang dijalankan ini adalah berbentuk deskriptif iaitu untuk mengetahui persepsi staf terhadap penglibatan orang bukan Islam dalam skim ar-Rahnu. Menurut (Sidek Mohd Noah, 2002: 42), kajian deskriptif adalah bertujuan untuk memberi penerangan yang sistematik mengenai fakta dan ciri-ciri suatu populasi atau bidang yang diminati secara fakta dan tepat. Kajian ini merupakan penyelidikan untuk mendapatkan maklumat mengenai perkara yang disebutkan di atas daripada responden dengan menggunakan instrumen soal selidik.

Populasi Dan Sampel Kajian

Dalam kajian ini, populasi terdiri daripada staf Bank Rakyat Taman Universiti. Jumlah keseluruhan populasi adalah seramai 20 orang yang merangkumi semua jabatan yang ada, manakala sampel pula terdiri daripada semua staf di bank tersebut. Sampel jenis ini dikenali dengan Sampel Seluruh Populasi, (Najib Abdul Ghafar, 2003:38). Menurut Najib lagi, sampel adalah sumber untuk mendapatkan data (Najib Abdul Ghafar, 2003:37).

Instrumen Kajian

Bagi mencapai objektif dan tujuan kajian ini, penyelidik menggunakan kaedah soal selidik untuk mendapatkan maklumat dan data daripada responden. Kaedah soal selidik digunakan untuk mendapatkan maklum balas dari responden berdasarkan item-item yang dikemukakan. Tatacara kajian yang dilaksanakan adalah melalui soal selidik yang telah diubah suai daripada penyelidikan yang lepas (Mohd Faizal Masri,1999).

Instrumen kajian yang digunakan bagi mencapai objektif dalam penyelidikan ini ialah satu set soal selidik bagi memenuhi objektif kajian. Set soal selidik yang disediakan mengandungi 44 soalan dan dibahagikan kepada tiga bahagian iaitu bahagian B, C dan D.

Bahagian A mengandungi jawapan terpilih bagi maklumat latar belakang responden. Manakala bahagian B pula mengandungi 15 soalan berkaitan objektif pertama kajian iaitu tentang pandangan staf terhadap faktor-faktor penglibatan masyarakat bukan Islam dalam skim ar-Rahnu. Bahagian C mengandungi 13 soalan tentang faktor-faktor penghalang masyarakat bukan Islam menyertai skim ar-Rahnu yang merupakan objektif kedua kajian ini. Manakala Bahagian D mengandungi 16 soalan berdasarkan objektif kajian ketiga iaitu langkah-langkah untuk mengembangkan skim ar-Rahnu kepada masyarakat bukan Islam.

Soalan-soalan dalam bahagian ini akan menggunakan skala Likert yang mempunyai lima peringkat skor sebagai maklum balas seperti di bawah.

Jadual 1 : Pengkelasan nombor dalam skala likert

SKALA LIKERT					
Peringkat	Sangat Tidak Setuju (STS)	Tidak Setuju (TS)	Kurang Setuju (KS)	Setuju (S)	Sangat Setuju (SS)
Skala	1	2	3	4	5

Secara keseluruhannya, bilangan item dan nombor item bagi bahagian B, C dan D ialah seperti berikut :

Jadual 2 : Klasifikasi item mengikut persoalan kajian

Jenis Konstruk	Nombor Item
Bahagian B: Persepsi staf terhadap faktor-faktor pendorong penglibatan masyarakat bukan Islam dalam skim ar-Rahnu	1- 15
Bahagian C: Persepsi staf terhadap faktor-faktor penghalang masyarakat bukan Islam menyertai skim ar-Rahnu	16- 28
Bahagian D: Langkah-langkah untuk mengembangkan skim ar-Rahnu kepada masyarakat bukan Islam	29-44

Kajian Rintis

Kajian rintis ialah kajian awal yang dijalankan sebelum menjalankan kajian sebenar. Tujuan diadakan kajian rintis adalah untuk menguji tahap kebolehpercayaan item-item soal selidik yang telah dibina. Peringkat pertama penyelidik telah melaksanakan kajian rintis kepada staf Bank Rakyat Pontian. Seramai 10 responden telah dipilih namun hasil daripada kajian yang dibuat nilai alpha yang dikehendaki tidak mencapai tahap. Nilai alpha yang diperolehi adalah 0.509.

Pada peringkat kedua, penyelidik telah memilih secara rawak bebas enam orang staf Bank Rakyat Sungai Petani, Kedah pada peringkat kedua sebagai sampel bagi kajian rintis ini. Mereka dipilih kerana mempunyai pengalaman yang sama dalam berhadapan dengan urusan ar-Rahnu sepertimana responden di Bank Rakyat Taman Universiti. Nilai alpha yang diperolehi pada peringkat ini ialah 0.888. Tujuan kajian rintis ini dijalankan adalah untuk :

- i. Mengetahui kebolehpercayaan dan kesahan item soal selidik yang dibina.
- ii. Memperbaiki semua kenyataan di dalam soal selidik jelas dan mudah difahami.
- iii. Memperbaiki pernyataan mana-mana item yang kurang jelas dan boleh menimbulkan takrifan yang berlainan oleh responden.
- iv. Mengetahui tempoh masa yang diambil untuk menjawab borang soal selidik yang diedarkan.

Persepsi Staf Terhadap Faktor Pendorong Penglibatan Orang Bukan Islam Dalam Skim Ar-Rahnu

Jadual 3 : Rumusan dapatan kajian mengenai faktor-faktor pendorong masyarakat bukan Islam menyertai skim ar-Rahnu

No Item	Item	Positif		Negatif		Min
		K	%	K	%	
1.	Kedudukan kaunter ar-Rahnu strategik dan memudahkan orang ramai berurusan	20	100	-	-	4.25
2.	Premis ar-Rahnu menyediakan kemudahan yang baik dan selesa serta pegawai yang cekap	20	100	-	-	4.20
3.	Bayaran balik wang pinjaman adalah mudah kerana tidak melibatkan banyak urusan	20	100	-	-	4.05
4.	Tidak ada <i>interest</i> yang dikenakan ke atas pinjaman yang diberikan	20	100	-	-	4.40
5.	Penggadai memerlukan wang untuk perbelanjaan harian	11	55	9	45	3.65
6.	Tujuan gadaian adalah untuk mendapatkan modal	20	100	-	-	4.05
7.	Wang dari emas yang digadaikan adalah untuk tujuan kecemasan	19	95	1	5	4.10
8.	Pelanggan akan gadaikan barang kemas sebelum musim perayaan	20	100	-	-	4.15
9.	Pelanggan juga akan gadaikan barang kemas selepas musim perayaan	14	70	6	30	3.80

10.	Pelanggan akan gadaikan barang kemas sebelum musim persekolahan bermula	20	100	-	-	4.30
11.	Ar-Rahnu hanya mengenakan caj penyimpanan barang iaitu sebanyak RM 0.65 - RM 0.70 bagi setiap 100g emas	20	100	-	-	4.85
12.	Tempoh bayaran semula wang yang dipinjam adalah selama enam hingga sembilan bulan	19	95	1	5	4.05
13.	Wang lebih hasil jualan emas yang tidak mampu ditebus oleh pelanggan akan dikembalikan	20	100	-	-	4.65
14.	Pelanggan boleh menentukan harga yang mereka mahukan dari nilai sebenar emas tersebut sama ada kurang atau sama dengan nilai tersebut	18	90	2	10	4.35
15.	Bayaran balik wang pinjaman yang dibuat boleh dibayar secara sekaligus atau ansuran	20	100	-	-	4.50
Min Keseluruhan						4.22

Merujuk kepada jadual 3, terdapat lima belas item yang telah digunakan bagi meninjau persepsi staf terhadap faktor-faktor pendorong masyarakat bukan Islam menyertai skim ar-Rahnu. Didapati kebanyakan responden bersetuju terhadap item yang diberi berdasarkan kepada nilai min tinggi pada setiap item. Item yang memegang nilai min tertinggi adalah item berkenaan dengan 'wang lebih hasil jualan emas yang tidak mampu ditebus oleh pelanggan akan dikembalikan' dengan purata jawapan nilai min sebanyak 4.65.

Kajian mendapati sepuluh daripada lima belas item adalah pada kedudukan jawapan positif tanpa jawapan negatif manakala lima item lain mempunyai jawapan yang positif dan negatif daripada responden. Item tanpa jawapan negatif adalah 1, 2, 3, 4, 6, 8, 10, 11, 13 dan 15 manakala item dengan jawapan positif dan negatif adalah 5, 7, 9, 12 dan 14.

Selain itu, keseluruhan item memegang nilai min yang tinggi iaitu melebihi 3.67 – 5.00 (rujuk metodologi kajian). Walau bagaimanapun item lima memegang nilai min tahap sederhana iaitu 3.65.

Hasil dari analisis pada persoalan kajian yang pertama iaitu untuk mengetahui apakah faktor pendorong masyarakat bukan Islam menyertai skim ar-Rahnu mendapati purata min keseluruhan adalah tinggi iaitu 4.22. Ini bermakna objektif kajian yang pertama mendapat respon yang positif daripada responden.

Perbincangan Hasil Dapatan Kajian

Kajian ini melibatkan 20 orang responden yang juga merupakan keseluruhan jumlah populasi. Berdasarkan dari dapatan kajian yang dilaksanakan, didapati taburan responden yang paling ramai ialah staf lelaki iaitu 11 orang (55%) dan diikuti oleh staf wanita iaitu seramai 9 orang (45%). Hal ini terjadi kerana jumlah staf lelaki lebih ramai dari staf wanita. Ini menunjukkan bahawa para pelanggan akan berurusan dengan staf lelaki dari wanita berdasarkan kedudukan lelaki lebih ramai di situ.

Aspek umur juga turut dimuatkan dimana majoriti responden berumur antara 26 hingga 35 tahun iaitu seramai 12 orang (60%). Seterusnya diikuti oleh responden yang berumur kurang

25 tahun seramai 3 orang (15%), manakala 3 orang responden lain berumur sekitar 36 hingga 45 tahun. Hanya 2 orang sahaja responden (10%) yang berumur melebihi 46 tahun. Ini menunjukkan bahawa majoriti responden terdiri dari kalangan umur 26 hingga 35 tahun.

Maklumat terakhir latar belakang responden adalah mengenai pengalaman bekerja. Majoriti responden mempunyai pengalaman bekerja selama 11 hingga 15 tahun iaitu 8 orang (40%). Seterusnya 5 orang (25%) responden mempunyai pengalaman bekerja 6 hingga 10 tahun, angka yang sama turut dikongsi oleh responden yang mempunyai pengalaman kurang dari 5 tahun, manakala hanya 2 responden (10%) mempunyai pengalaman melebihi 15 tahun. Hal ini adalah penting untuk melihat sejauhmana responden telah berhadapan dengan para pelanggan.

Objektif pertama kajian ini adalah untuk mengetahui faktor-faktor yang mendorong penyertaan masyarakat bukan Islam dalam skim ar-Rahnu. Sebanyak 15 item telah dibina untuk mengkaji persoalan kajian ini. Walau bagaimanapun penyelidik telah membahagikan item-item soal selidik ini kepada tiga tema utama iaitu faktor kemudahan, faktor desakan hidup dan keperluan serta faktor kelebihan.

Bagi tema kelebihan ar-Rahnu, pernyataan item 11 yang menerangkan tentang ar-Rahnu mengenakan caj penyimpanan barang yang murah iaitu RM0.65 - RM0.70 bagi setiap 100g emas mendapat pilihan yang paling tinggi dengan nilai min sebanyak 4.85. Ini bertepatan dengan laporan Bank Rakyat yang menyatakan bahawa pihak mereka mengenakan caj yang murah kepada pelanggan ar-Rahnu(<http://www.bankrakyat.com.my/index.php?ch=12&pg=34&ac=1797&lang=bm>, 19 Mac 2008). Ini menunjukkan kadar yang murah tersebut merupakan salah satu tarikan utama mengapa masyarakat bukan Islam berurusan dengan skim ini.

Objektif kedua kajian adalah berkaitan tentang faktor-faktor penghalang skim ar-Rahnu tidak dipilih oleh masyarakat bukan Islam. Secara umumnya bahagian ini mempunyai empat tema utama yang berkisar tentang faktor kurang keyakinan pelanggan bukan Islam, faktor kefahaman dan pengetahuan yang dimiliki oleh pelanggan bukan Islam, faktor minat pelanggan serta faktor promosi atau geografi.

Analisis mendapati tema faktor promosi dan geografi memperoleh nilai min yang paling tinggi iaitu 3.96. Item yang paling mendapat perhatian responden adalah berkaitan dengan kaunter ar-Rahnu hanya tertumpu di bandar sedangkan pelanggan kebanyakan tinggal di luar bandar dengan nilai min 4.10. Ini menunjukkan bahawa keadaan ini akan menyukarkan orang ramai terutama yang tinggal di kawasan kampung akan menghadapi masalah kerana jarak perjalanan ke bandar yang jauh. Ini membuktikan bahawa kedudukan yang strategik memainkan peranan yang penting dalam menentukan pengaruh orang ramai terhadapnya.

Berdasarkan dapatan yang diperoleh, min keseluruhan item yang diperoleh adalah 3.85. Ini menunjukkan kenyataan yang diutarakan kepada responden mendapat imbalan yang positif sekaligus menjelaskan bahawa pernyataan yang diaju telah menguatkan faktor tersebut sebagai yang menghalang masyarakat bukan Islam tidak memilih ar-Rahnu.

Objektif ketiga kajian adalah untuk melihat apakah langkah yang sesuai untuk mengembangkan skim ar-Rahnu kepada masyarakat bukan Islam. Di bahagian ini, terdapat lima tema utama yang dikemukakan dengan jumlah item sebanyak 16. Antara tema tersebut adalah perkhidmatan yang disediakan, promosi, inovasi, kesungguhan dan peranan kerajaan.

Merujuk kepada tema peranan kerajaan, responden bersetuju bahawa kerajaan memainkan peranan yang penting dalam memperkenalkan ar-Rahnu. Dari sudut aspek perkhidmatan pula terdapat tiga item yang dikemukakan. Item yang mempunyai nilai min yang paling tinggi adalah item ke dua puluh sembilan iaitu sebanyak 4.25 yang mencadangkan agar disediakan satu sistem pengurusan ar-Rahnu yang cekap. Ini membuktikan bahawa skim ar-

Rahnu memerlukan satu pembangunan yang baru dari sudut pengurusan supaya masyarakat berasa yakin serta mampu bersaing dengan produk-produk kewangan lain.

Seterusnya, merujuk kepada aspek kesungguhan min yang tertinggi diperoleh adalah pada item 40 iaitu sebanyak 4.20. Item ini mencadangkan agar pelaksanaan ar-Rahnu mestilah disambut baik oleh orang Islam supaya orang bukan Islam berasa yakin untuk menggunakan skim ini. Ini membuktikan bahawa orang Islam sendiri wajib mengambil bahagian dalam hal ini dalam usaha untuk menimbulkan keyakinan pelanggan bukan Islam terhadap skim yang ditawarkan oleh Islam ini.

Rujukan

- Abdul Rahman Ritonga (1999). *Fiqh Muamalah*. Selangor: Penerbit Edaran Kalam.
- Az-Zabidi (2004). *Ringkasan Sahih al-Bukhari*. Selangor: Crescent News (KL) Sdn. Bhd
- Dewan Bahasa Dan Pustaka (2002). *Kamus Dewan Edisi Ketiga*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa Dan Pustaka.
- Imam Ghazali (2006). Ter. Muhammad Jamaludin al-Qasimi ad-Dimasqi. *Intipati Ihya 'Ulumuddin*. Kuala Lumpur: Darul Fajr
- Ismail Ali (1997). *Mutiara Fikih*. Johor Baharu: Perniagaan Jahabersa.
- Mat Hassan Abu Bakar (2004). *Apa Itu Ekonomi Islam*. Pahang: PTS Publications & Distributors Sdn. Bhd.
- Mohamad Najib Abdul Gharaf (1999). *Penyelidikan Pendidikan*. Johor: Penerbit Universiti Teknologi Malaysia.
- Muhammad Saiful Islami Mohd Tahir (2006). *Penerimaan Pelanggan Terhadap Skim Pajakan Gadaian Islam (ar-Rahnu) : Kajian di Kedai ar-Rahnu Bank Rakyat, Cawangan Alor Atar, Kedah*. Universiti Malaya, Kuala Lumpur.
- Mustapa Mohamed (1995). *Sistem dan Institusi Kewangan Islam Malaysia*. Kuala Lumpur: Cahaya Pantai (M) Sdn. Bhd.
- Nasrun Haroen (2000). *Fiqh Muamalah*. Jakarta: Penerbit Gaya Media Pratama.
- Nor Mohamed Yakcop (1996). *Teori, Amalan dan Prospek Sistem Kewangan Islam di Malaysia*. Utusan Publication & Distributors Sdn. Bhd.
- Osman Jantan (2001). *Pedoman Mu'amalat dan Munakahat*. Singapura: Pustaka Nasional Pte.Ltd.
- Prosiding Persidangan Bangsa Melayu dan Kejayaan Ekonomi Islam Serantau (1993). Kuala Lumpur.
- Saaudi Mohammad al-Mughni (1996). *Asas Muamalat Islam*. Kelantan: Pustaka Aman Press Sdn.Bhd.
- Sidek Mohd Noah (2002). *Reka Bentuk Penyelidikan Falsafah, Teori dan Praktis*. Serdang: Penerbit Universiti Putra Malaysia.
- Sudin Haron (2005). *Sistem Kewangan Dan Perbankan Islam*. Kuala Lumpur: Kuala Lumpur Business School Sdn. Bhd.
- Wahbah az-Zuhaili (1996). *Fiqh dan Perundangan Islam Jilid V* , Terj. Ahmad Shahbari Salamon et.al. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa Dan Pustaka.
- Zainab Othman (1988). *Gadaian Ke arah Pengembalian Kepada Islam*. Universiti Kebangsaan Malaysia: Laporan Kertas Kerja.
- Zaki ad-Din et. al. (2004), *Ringkasan Sahih Muslim*. Selangor: Crescent News (KL) Sdn. Bhd